

ІННОВАЦІЙНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

INNOVATIVE PRINCIPLES OF FORMATION OF VOCAL AND CHORAL COMPETENCE IN FUTURE MUSIC TEACHERS

У статті розкрито зміст ключових понять, пов'язаних із професійною компетентністю педагога. Розглядається змістова сутність дефініції «вокально-хорова компетентність майбутнього вчителя музичних дисциплін», окремо – її складові компоненти.

Обґрунтовано, що вокально-хорова компетентність відображає специфіку творчої професійної діяльності, якість виконавської культури педагога-музиканта. Вокально-хорова компетентність – важлива складова методичної компетентності вчителя музичного мистецтва, складне утворення за структурою, поліфункціональне за спрямуванням.

Формування вокально-хорової компетентності майбутнього педагога-музиканта – процес довготривалий. З'ясовано, що на заняттях з «Постановки голосу», «Хорового диригування» формування вокально-хорової компетентності буде значно ефективнішим за умови застосування інноваційних принципів, детально охарактеризованих у статті. До них відносимо принцип індивідуалізації, принцип національної ідентичності, принцип наукового пізнання, принцип інтенсифікації навчання, принцип інтерактивного навчання, принцип інноваційної наочності, принцип креативного розвитку, принцип підвищення рівня інноваційності, принцип змагальності, принцип міждисциплінарних зв'язків, принцип оптимізації навчального процесу.

Проаналізовано педагогічні умови успішного застосування інноваційних принципів, серед яких – педагогічна та психологічна готовність викладача, залучення інформаційно-комунікативного середовища як рівноправного суб'єкта процесу навчання, врахування особистих запитів студентів, орієнтованих на творчу діяльність. У результаті дослідження зроблено висновки, окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: *принципи навчання, інноваційні принципи, вокально-хорова компетентність, учитель музичного мистецтва, професійна підготовка, професійна освіта.*

The article reveals the content of key concepts related to the professional competence of a teacher. The substantive essence of the definition "vocal and choral competence of the future teacher of musical disciplines" is considered, separately – its constituent components.

It is substantiated that vocal and choral competence reflects the specifics of creative professional activity, the quality of the performing culture of a teacher-musician. Vocal and choral competence is an important component of the methodical competence of a music teacher, a complex education in structure, multifunctional in direction.

Formation of the vocal and choral competence of the future teacher-musician is a long-term process. It has been found that the formation of vocal and choral competence will be much more effective in the classes on "Voice Production" and "Choir Conducting" if the innovative principles described in detail in the article are applied. These include the principle of individualization, the principle of national identity, the principle of scientific knowledge, the principle of intensification of learning, the principle of interactive learning, the principle of innovative visibility, the principle of creative development, the principle of increasing the level of innovation, the principle of competitiveness, the principle of interdisciplinary connections, the principle of optimizing the educational process.

Pedagogical conditions for the successful application of innovative principles have been analyzed, including pedagogical and psychological readiness of the teacher, the involvement of the information and communication environment as an equal subject of the learning process, consideration of the personal requests of students focused on creative activity. As a result of the study, conclusions were drawn, prospects for further research were outlined.

Key words: *teaching principles, innovative principles, vocal and choral competence, music teacher, professional training, professional education.*

УДК 378.011.3-051:784.1:005.336.2
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/76.32>

Науменко М.О.,

викладач циклової комісії методики музичної освіти та вокально-хорової підготовки

Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Малашевська І.В.,

викладач циклової комісії методики музичної освіти та вокально-хорової підготовки

Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Павлюк Н.М.,

викладач кафедри музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Гуманістична парадигма вищої освіти все більше поступається новій парадигмі ХХІ століття – інноваційній, яка враховує компетентнісний підхід, розрахований на підготовку компетентного вчителя.

Музично-педагогічна професійна освіта зумовлює зростання вимог до підготовки й удосконалення особистісних якостей учителів музичного мистецтва. Окрім того, модернізація освіти, зміна світоглядної парадигми ставлять якісно інші вимоги до професійної підготовки фахівця, в тому числі – й до професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Відтак актуалізується проблема формування вокально-хорової компетентності вчителя названого профілю. Вважаємо, що пріоритетом у формуванні названої компетентності в майбутніх учителів музики має бути використання інноваційних принципів як одного з механізмів сприяння інтенсифікації навчального процесу. Окреслена нами проблема є актуальною, однак недостатньо вивченою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукових джерел засвідчує, що питання методичної компетентності, дидактичних принципів науковці досліджували в різні часи. Стосовно принципів навчання варто згадати праці Я. Каменського, К. Ушинського, в подальшому – В. Бондаря, О. Савченко, В. Чайки, С. Гончаренка. У руслі

нашого дослідження заслуговують уваги напрацювання Л. Теряєвої, В. Кузьмічової, Н. Гузій, О. Росівського, Р. Савченко, Я. Сверлюк, В. Шульгіної, Т. Ткаченко, Л. Беземчук, А. Король та ін. Зазначені автори трактують вокально-хорову компетентність учителя музичного мистецтва як важливий компонент у структурі його професійної компетентності. Аналіз наукового доробку класичної та сучасної педагогіки дає підстави узагальнити, що науковцями досить ґрунтовно і вмотивовано окреслено змістову характеристику принципів навчання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на основний зміст наукових напрацювань у контексті нашої проблеми, зазначимо, що питання використання інноваційних принципів у формуванні вокально-хорової компетентності в майбутніх учителів музичного мистецтва вивчено недостатньо.

Мета статті – узагальнити наукові підходи й обґрунтувати доцільність використання інноваційних принципів у формуванні вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Вважаємо, що для досягнення мети дослідження необхідно провести аналіз ключових понять, серед яких «принципи навчання», «інноваційні принципи», «професійна компетентність», «вокально-хорова компетентність». Теоретичні узагальнення з досліджуваної проблеми дають підстави зрозуміти, що професійну готовність педагога варто розглядати крізь призму компетентнісного підходу.

Поняття «компетентність» педагога поширилося в науковій літературі у зв'язку з утвердженням компетентнісного підходу в освітній практиці в другій половині ХХ століття. На думку науковців (М. Вацьо, О. Демченко, Н. Вишнякової, О. Чубрей та ін.) компетентнісний підхід є головною парадигмою оновлення системи вищої освіти в Україні відповідно до загальноєвропейських та світових норм і стандартів.

Теоретичні узагальнення з досліджуваної проблеми дозволяють стверджувати, що важливим компонентом професійної готовності педагога є професійна компетентність. У наукових джерелах професійну компетентність трактують як здатність до вирішення певного класу специфічних завдань; особливе поєднання якостей особистості, що проявляються в процесі комунікації через ерудицію та кругозір (ґрунтовні знання, професійні уміння та готовність до творчості), високу громадянськість (професійно-психологічні установки й самосвідомість) та відповідальність (соціально-педагогічний досвід і рефлексивність); особистісні можливості, які дають змогу педагогу самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу, «полісегментарне явище, у якому чи не найважливішим компонентом є рефлексивна компетентність» [4, с. 79].

На основі аналізу наукових підходів дослідниці І. Кузава доходить висновку, що у вузькому розумінні поняття «компетентність» можна трактувати як міру інтегрованості людини в діяльність, що передбачає певну світоглядну спрямованість особистості, ціннісне ставлення до діяльності та її предметів; як володіння знаннями, що дозволяють компетентно стверджувати про будь-що, висловлювати авторитетне судження» [5, с. 74].

У широкому сенсі компетентність – це ступінь соціальної зрілості особистості, що передбачає певний рівень її психічного розвитку, психологічну готовність до певного виду діяльності, що дозволяє їй успішно функціонувати в суспільстві та інтегруватися в нього [5, с. 84].

Близькою до зазначеного трактування є думка академіка Н. Бібік, яка вважає, що компетентності мають охоплювати такі якості особистості, які дозволяють інтегруватися в широкій світовий соціокультурний контекст [3, с. 488].

Водночас Н. Бібік та О. Савченко вважають, що варто визначати ключові компетентності педагога, які пов'язані з особистісними і соціальними здатностями в освіті [3, с. 80].

Заслуговує уваги позиція професора О. Малихіна, згідно з якою «компетентність сьогодні – це одиниця виміру освіченості людини, базова характеристика особистості, бачення вирішення проблемних ситуацій, стійка її частина, за якою можна передбачити поведінку людини як в життєвих ситуаціях, так і в професійних [3].

Конкретизують і розширюють зміст поняття «компетентність», «професійна компетентність» сучасні дослідники Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Машкін, О. Овчарук, І. Бех, Т. Опалюк, Н. Білоконна, О. Пехота та ін.

Наше розуміння компетентності полягає в інтегрованій характеристиці якостей особистості людини; рівня її підготовки до виконання діяльності в певні галузі.

Ретроспективний аналіз наукових досліджень дозволяє дійти висновку, що в означеному аспекті вони активізувалися. У результаті вивчення змістової характеристики понять «компетентність», «професійна компетентність» виокремлено цілу низку видових компетентностей, серед яких когнітивна, інклюзивна, комунікативна, соціокультурна, полікультурна, фахова, рефлексивна компетентність, самоосвітня, педагогічна, інформаційна, креативна, соціальна, музична, вокально-виконавська, музично-виконавська, етнокультурна, вокальна.

Теоретичним фундаментом для вивчення змісту зазначених понять можуть бути роботи У. Андрусак, О. Гаврилової, Ю. Кузьменко, М. Максимець, О. Гербенко, С. Гмиріної, Ю. Мережко, В. Кузьмічової, А. Король та ін. У названих роботах науковці обґрунтовують змістову характеристику конкретних компетентностей, визначають їх

складові компоненти. Близькою до заявленої нами проблеми вивчення є креативна компетентність. На думку дослідників О. Демченко й М. Вацьо [2, с. 67], у науковий обіг термін «креативна компетентність педагога» ввів Р. Епштейн, визначаючи її як одну з інтегральних і ключових, пояснюючи як готовність самовдосконалюватися. Абсолютно погоджуємося з думкою авторів, що така компетентність є здатністю особистості до вияву креативних здібностей.

Підтримуємо позицію науковців стосовно того, що основою креативної компетентності є знання з психології та педагогіки творчості.

Серед низки компетентностей, названих вище, ми виділяємо вокально-хорову компетентність як одну зі складових професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Також ми солідарні з позицією дослідника Янь Інши [13], що означений вид компетентності майбутнього вчителя музики важливий тому, що «студенти, які прагнуть поєднати педагогічну та вокально-виконавську складові професійної самореалізації упродовж усього терміну навчання, повинні створити неповторний виконавський імідж, бути артистичним, володіти сценічно-технічними прийомами для подальшої публічно-виконавської діяльності, що входить за ознаками в коло презентаційних умінь комплексу вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва» [13, с. 174]. Янь Інши у моделі музично-виконавської компетентності виділяє такі компоненти: мотиваційно-спрямований, знаннево-інноваційний, виконавсько-креативний.

Окрім того, слушною є пропозиція дослідника додати до складових музично-виконавської компетентності рефлексивну, адже, без сумніву, діяльність людини повинна бути осмисленою.

Заслугує уваги дослідження О. Горбенко, в якому автор виокремлює «музично-виконавську компетентність як базову, ключову в системі професійної підготовки вчителя музики, інтерпретуючи її як інтегровану професійно значущу особистісну якість, що виявляється в здатності вчителя музичного мистецтва до художньої інтерпретації й творчого самовираження в різних видах музично-виконавської діяльності» [1, с. 9–10]. Цінним вважаємо виділення структурних компонентів зазначеної компетентності, серед яких – когнітивний, практично-творчий, ціннісно-орієнтований [1, с. 11].

С. Світайло, досліджуючи проблему формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорової підготовки акцентує, що ця компетентність формується в процесі диригентсько-хорової підготовки завдяки опануванню комплексу спеціальних диригентсько-хорових дисциплін і визначає її як інтегративну якість, що охоплює комплекс здатностей здійснювати музичне виховання та естетичний

розвиток школярів засобами вокально-хорового співу. Головною і специфічною складовою досліджуваної компетентності науковця він виділяє здатність і готовність до музично-виконавської діяльності [11, с. 532]. Підтримуємо думку автора стосовно необхідності формування в майбутніх учителів музики художньо-естетичних, методично-організаційних й хормейстерських фахових компетентностей.

Досить численний спектр досліджень компетентностей у мистецькій освіті засвідчує, що їх переліку фаховій підготовці вчителя музики в сучасних наукових дослідженнях досить множинний.

Ключові доміанти змістової характеристики компетентностей майбутнього вчителя музики зводяться до таких: інтегрована якість; сукупність знань, умінь, навичок; мотивована фахова діяльність.

Погоджуємося з міркуваннями С. Румянцевої та Ю. Дреєвої стосовно складної структури компетентності з багатьма компонентами, які утворюють єдине ціле. Автори виділяють такі складові фахової компетентності: мистецько-інформативну, фасилітативну, музично-фахову [10, с. 224–225]. Водночас видається цікавою позиція М. Михаськової, яка вважає, що «структура фахової компетентності майбутнього вчителя становить єдину синкретичну модель, поділ якої на підсистеми може бути лише умовним» [12]. Водночас зазначимо, що виділення структурних компонентів у будь-якому виді компетентності дозволить краще пізнати її змістову сутність. Стосовно вчителя музичних дисциплін ми підтримуємо думку М. Михаськової, що фахова компетентність як специфічна інтегральна здатність, охоплює музично-спеціальні й педагогічні складові частини, які забезпечують успіх музично-освітньої діяльності [8, с. 79].

Відтак можемо узагальнити, що фахова компетентність майбутнього вчителя тісно пов'язана з його професійною діяльністю, це складне утворення за структурою і своєрідне за спрямуванням. У межах нашого дослідження зупинимо увагу на вокально-хоровій компетентності та інноваційних принципах її формування в майбутніх учителів музичного мистецтва в класі хорового диригування та постановки голосу.

Аналіз наукового доробку стосовно визначення змістової характеристики понять «компетентність», «професійна компетентність» уможливило визначення сутності дефініції «вокально-хорова компетентність». Зміст означеної компетентності ми розуміємо як здатність майбутнього вчителя музики до самостійної творчої, вокально-хорової діяльності, як результат професійного навчання в класі хорового диригування та постановки голосу на основі здобуття комплексу вокально-виконавських умінь, навичок хорового диригування, надбань у галузі вокально-хорового мистецтва.

Вокально-хорова компетентність у нашому трактуванні – це різновид професійної компетентності вчителя музики, що включає єдність теоретичної та практичної підготовки до професійної діяльності.

Відтак засвоєння майбутнім учителем музики теоретичних і практичних дисциплін сприяє оволодінню психолого-педагогічними й музично-теоретичними знаннями, естетичною сутністю музичного мистецтва, дозволяє набути виконавських умінь та навичок (хоровий спів, диригування, постановка голосу). Заняття в хоровому класі формують професійні вміння й навички співу в хорі, управління хором колективом.

Заняття з постановки голосу спрямовані на розвиток голосового апарату, співацьких здібностей, формування вокально-педагогічних умінь.

Після аналізу низки наукових джерел у контексті досліджуваної проблеми доходимо висновку, що вокально-хорова компетентність поліфункціональна. Означене дає підстави виділити в її змістовій характеристиці такі складові: когнітивно-комунікативну (ерудиція, культура мовлення, артистизм учителя, вміння налагоджувати контакт, взаємодію з учнями); регулятивно-рефлексивну («саморух» у досягненні позитивних результатів, уміння формувати в учнів музичні знання, мотивувати їх вміння, навички застосовувати методику вокальної та хорової роботи з учнями); інтерпретації музичних творів, диригентської техніки; інтелектуально-педагогічну (уміння створювати на заняттях проблемні ситуації, креативність, здатність до імпровізації, ініціативність, спостережливність, відповідальність); інформаційну (знання музичної програми, нових методик викладання музики, застосування інноваційних методів і технологій мистецької освіти).

Слушними видаються думки сучасних педагогів-науковців (Н. Гребенюк, С. Гмиріної, В. Кузьмічової) стосовно довготривалого й складного процесу формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музики [6]. Результати їхніх досліджень сприяють підвищенню рівня методичної компетентності майбутніх педагогів музичного мистецтва.

У цьому контексті нам імпонує позиція дослідниці Л. Теряєвої стосовно доцільності застосування в навчальному процесі інноваційних принципів, які сприятимуть підвищенню якості підготовки майбутніх учителів музики, інтенсифікації навчального процесу і вдосконаленню методичної компетентності [12].

Також вважаємо необхідним звернутися до визначення змісту «принципи навчання». У педагогічній науці змістова характеристика означеної дефініції зводиться до такого твердження: це певна система дидактичних вимог до навчання, дотримання яких забезпечує його ефективність.

Доведено, що принципи навчання визначають зміст, форми організації навчання і спрямовують діяльність педагога у потрібному напрямку.

До головних принципів навчання дидактики відносять принцип науковості, доступності, зв'язку навчання з життям, наочності, міцності знань, умінь і навичок, індивідуального підходу, диференції, інтимізації, нетрадиційності, демократизації.

Традиційні принципи навчання знайшли своє обґрунтування у працях відомих дидактів Я. Коменського, К. Ушинського, О. Савченко, І. Підласою, М. Фіцули, Ф. Малофіїка, В. Чайки.

Принагідно зауважимо, що традиційні принципи музичного навчання детально проаналізовані О. Олексюк [9]. До них автор відносить принцип систематичного та послідовного навчання; принцип усвідомленого засвоєння знань; принцип міцності знань; принцип доступності навчання; принцип наочності; єдності виховання, освіти і розвитку; зв'язку навчання з життям.

Л. Теряєва пропонує використовувати вищезначені традиційні принципи навчання для формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування [12].

Підтримуємо думку дослідниці й додаємо, що вищезазначені дидактичні принципи будуть доброю методичною допомогою для формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в класі хорового диригування.

Ми згодні з думкою численних дослідників, що традиційні принципи є достатньо ефективними для підготовки вчителя музики. Однак у процесі реформування педагогічної освіти в Україні сьогодні об'єктивною необхідністю є врахування сучасних світових тенденцій у вищій освіті загалом та професійній підготовці вчителя музичного мистецтва зокрема. Здатність адаптуватися до змін у галузі освіти, інтегруватися в європейський освітній простір буде забезпечена вчителю музичного мистецтва за умови використання у його підготовці педагогічних інновацій. Формування в майбутніх учителів музики креативної компетентності, оволодіння ними навичками творчої діяльності актуалізується в контексті реформування загальної середньої освіти відповідно до концепції НУШ.

Ми переконані, що вдосконалення процесу формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва буде успішним, якщо спиратиметься на інноваційні принципи.

Підтримуємо міркування В. Лабунець стосовно пріоритету принципу гуманізації мистецької освіти серед низки інноваційних принципів [7]. Гуманістичний принцип мистецької освіти реалізується через формування особистості, яка здатна адекватно сприймати загальнолюдські цінності. Гуманізація мистецької освіти є орієнтиром на гуманістичну спрямованість професійної діяльності та

її аксіологічну сутність. На думку В. Лабунець, ця спрямованість підтримує інтерпретацію музичного мистецтва як форми фіксації, зберігання та передачі духовної спадщини людства, її ціннісне переосмислення.

Згідно з дослідженнями О. Олексюк, Л. Теряєвої, Н. Дермельової, М. Пшеничник до інноваційних принципів навчання, що забезпечують інтенсифікацію навчального процесу і формування методичної компетентності майбутніх учителів музики, відносяться принцип індивідуалізації, принцип національної ідентичності, принцип наукового пізнання, принцип інтенсифікації навчання, принцип інтерактивного навчання, принцип інноваційної наочності, принцип креативного розвитку, принцип підвищення рівня інноваційності, принцип змагальності, принцип міждисциплінарних зв'язків, принцип оптимізації навчального процесу.

Розглянемо детально кожен названий принцип. Принцип індивідуалізації вважаємо особливо важливим, адже, для прикладу, основна форма роботи з освітнього компонента «Постановка голосу» індивідуальна. Викладач зобов'язаний враховувати рівень вокальної підготовки, музичних здібностей, навчальних та творчих можливостей студента. Педагог працює над виробленням правильного дихання, звукоутворення, співочою поставою, вокальною дикцією, правильною співацькою позицією, вокального слуху, артикуляцією. Педагог використовує цей принцип, підбираючи індивідуальний репертуар з хорового диригування, враховуючи здатність майбутнього вчителя до хорового диригування.

Принцип інтенсифікації навчання проявляється передусім у тому, що викладач має створити нове, інноваційне методичне забезпечення, як-от тестові завдання, перелік репертуару, музичний додаток з хоровими творами, пісенним шкільним репертуаром, контрольні питання та відповіді на них. При цьому варто подбати про підбір проблемно-пошукових і творчих завдань, застосування сучасних музично-комп'ютерних програм та ІКТ.

Принцип інтерактивного навчання – це навчання в режимі діалогу, під час якого студент залучається до творчої взаємодії з хорового диригування, активної творчої діяльності.

Принцип національної ідентичності передбачає перегляд і переосмислення конкретних етапів хорового мистецтва та його ролі в духовному розвитку студентів. Згідно з цим принципом пріоритетом у виборі хорового навчального матеріалу є надбання української народної творчості (фольклору), творчість сучасних українських авторів і виконавців, українських композиторів, репертуар сучасних хорових колективів. Саме це дасть змогу формувати в майбутніх учителів музики національну самосвідомість.

Принцип наукового пізнання, як справедливо зазначає Л. Теряєва, окрім сприяння формуванню

наукового світогляду, об'єднує музичні дисципліни в єдину методологічну навчальну систему, яка сприяє розвитку міждисциплінарних зв'язків між різними дисциплінами, а також якісній диригентсько-хоровій підготовці майбутніх учителів музики.

У нашому контексті означений принцип сприяє формуванню вокально-хорової компетентності майбутніх педагогів, оскільки вони знайомляться з науковими статтями й дослідженнями, навчальними посібниками з хорового диригування та постановки голосу.

Принцип інноваційної наочності передбачає застосування нових засобів наочності: відеопрезентацій, аудіо - та відеодисків з фрагментами виступів відомих вокалістів, хорових колективів. У сучасних умовах є можливості застосування комп'ютера, аудіоколонок, мережі Інтернет, інноваційної дошки, музичних комп'ютерних програм. Відтак принцип інноваційної наочності сприятиме розвитку хорового тезаурусу, музичної пам'яті, творчого потенціалу.

Важливим у формуванні вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музики є принцип креативного розвитку. Його застосування забезпечує творче сприйняття хорових творів, усвідомлення головних ідей творів музичного мистецтва, розвиток креативної ініціативи студентів у вокально-хоровій діяльності, їх фантазії, уяви; креативне ставлення до виконання завдань у класі «Постановка голосу», «Хорове диригування» тощо.

Своєчасне та неперервне спостереження майбутніми фахівцями за появою нових музично-комп'ютерних технологій, інноваційного програмного забезпечення передбачає принцип підвищення рівня інноваційності.

Досить значущим є принцип змагальності, який сприяє мотивації студентів до кращого засвоєння матеріалу і отримання більшої кількості балів за практичні заняття, стимулює до кращого пізнання своєрідності вокально-хорової діяльності, спонукає до активної участі в концертно-конкурсній діяльності. У цілому застосування інноваційних принципів у педагогічному процесі на заняттях з хорового диригування, постановки голосу сприяє самовдосконаленню особистості майбутнього вчителя, забезпечує розвиток емоційно-виконавської культури, формує здатність до самооцінювання власної творчої діяльності. Вокально-хорова компетентність в цілому відображає якість фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Ми переконані, що високий рівень вокально-хорової компетентності вчителя музичного мистецтва досягається завдяки творчій професійній діяльності викладачів мистецько-педагогічних дисциплін.

Вокально-хорова компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва формується не лише під час вивчення музичних дисциплін, а й на заняттях з психолого-педагогічних дисциплін. Сказане

спонукає до злагодженості, взаємодії викладачів різного циклу дисциплін з метою підвищення рівня особистісно-професійного зростання майбутніх учителів музичного мистецтва.

Аналіз теоретичних напрацювань і власна практика переконують, що ефективність процесу формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва може бути забезпечена завдяки врахуванню в педагогічному процесі як класичних, так і інноваційних принципів навчання, раціональному їх поєднанню.

Важливою умовою успіху процесу формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музики визначаємо педагогічну та психологічну готовність викладача застосовувати інновації та впроваджувати ІКТ в навчальний процес. Суттєвим також вважаємо включення інформаційно-комунікативного середовища як рівноправного суб'єкта процесу навчання, врахування особистих запитів студентів, орієнтованих на творчу діяльність. Неабияке значення має систематична педагогічна діагностика процесу формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ми переконані, що врахування вищезазначених умов, опора на дидактичні принципи, як класичні, так і інноваційні, у поєднанні із знаннями, уміннями, особистісними якостями забезпечить високий рівень вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва відповідно до суспільних вимог.

Висновки та перспективи дослідження.

Результати проведеного нами дослідження свідчать, що вокально-хорова компетентність майбутніх учителів музики є складним поняттям за структурою та поліфункціональним за призначенням. Водночас досліджувана компетентність є важливою складовою, різновидом професійної компетентності педагога. Високий рівень вокально-хорової компетентності свідчить про досконалу професійну готовність фахівця.

Обґрунтовано, що ключовими структурними компонентами вокально-хорової компетентності є когнітивно-комунікативний, регулятивно-рефлексивний, інтелектуально-педагогічний, інформаційний.

Доведено, що процес формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музики довготривалий і складний.

Ефективність означеного процесу значно підвищиться за умови успішного використання дидактичних принципів, як класичних, так і інноваційних.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні питання професійної майстерності викладачів музичних дисциплін та їх ролі у формуванні вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, методики застосування інноваційних технологій у процесі

формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Горбенко О. Б. Формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... кан. пед. наук: 13. 00. 04. Кіровоград, 2010. 21 с.
2. Демченко О., Вацьо М. Розвиток креативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у контексті Євроінтеграційного вектора розвитку вищої освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2021. № 4. С. 64–73.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики: монографія / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін. Київ: К. І. С., 2004. 112 с.
4. Куев Аавіл, Луїс Сократес. Рефлексивна компетентність у структурі особистості майбутніх учителів музики. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2013. № 40 (293). С. 78–83.
5. Кузава І. Б. Формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів до умов інклюзивної освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2013. № 40 (293). С. 83–87.
6. Кузьмічова В. А. Формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в класі «Постановка голосу». *Professional Art Education*. 2021. Vol. 2. С. 28–33.
7. Лабунець В. Основні принципи інноваційної інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики. *Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць*. Слов'янськ, 2015. Вип. LXXIII. С. 57–64.
8. Михаськова М. А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики: дис... канд. пед. наук: 13. 00. 02. Київ, 2007. 228 с.
9. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посібник. Київ: Університет ім. Б. Грінченка, 2013. 248 с.
10. Румянцева С. В., Дреєва Ю. О. Сутність та зміст фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр.* Запоріжжя: КПУ, 2020. Вип. 70. Т. 3. С. 222–226.
11. Світайло С. В. Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорової підготовки. *Вісник науки і освіти. Серія: філологія, культура і мистецтво, педагогіка, історія та археологія, соціологія*. 2023. № 3(9). С. 527–737.
12. Теряєва Л. А. Інноваційні принципи формування методичної компетентності з хорового диригування. *Науковий збірник «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі»*. Київ: Університет ім. Б. Грінченка, 2016. № 1. 117–122 с.
13. Янь Інши. Формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як складова підготовки фахівців нового формату. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. 2022. Том 28. С. 173–181.